

1. BÖLÜM

YURT DIŞINA TÜRK GÖÇÜ VE GÖÇÜN ETKİLERİ

Ahmet KARABULUT¹

GİRİŞ

İnsanlık tarihi ile özdeş bir olgu olan göç kavramı, tarih boyunca bireylerin ve toplumların yaşamını etkileyerek aynı zamanda bu kavramlardan etkilenmiştir. Göç ifadesi literatürde farklı tanımlarda karşımıza çıkmaktadır. Özer'e göre birey ve topluluk açısından göç, mekânsal bir değişikliğe karşılık gelme (2004: 11) olarak tanımlanırken TDK Türkçe Sözlükte "*ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret*" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2015). Göç olgusu; demografik, coğrafi, siyasi, ekonomik ve sosyolojik içeriklere sahip olması nedeniyle çok yönlü bir kavramdır (Yalçın, 2004: 3). Bu denli çeşitli etkenlere sahip olmasından dolayı, tarihin her devrinde çeşitli göç hareketlerinin yaşanması kaçınılmaz bir hâl almıştır (Deniz, 2009). Tarih öncesi dönemler bir kenara bırakıldığında, büyük çaplı göç hareketlerinden birinin Kavimler Göçü ile, diğerinin de Amerika'nın keşfi sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir. Yakın tarihe bakıldığında ise göç hareketlerinin II. Dünya Savaşı sonrasındaki dönemde yoğunlaştığı görülmektedir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya üzerinde yaşanan ekonomik farklılıklar, dünya ülkelerini değişik arayışlara sürüklemiştir. Nitekim, 1950'li yılların Türkiye'sinde yaşanan ekonomik olumsuzluklar, ekonomik programlarımıza da yansıyan Batı Avrupa'ya göç trendini yaratırken Batı Avrupa'da ise tam tersi bir durum yaşanmış ve savaş sonrasında özellikle sanayi, madencilik, yol ve metro yapımı gibi çeşitli alanlarda hızlı bir toparlanma ve atığa geçme programı başlatılmıştır.

¹ Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

- 1980’li yıllar: Kalıcılık sorunu ve bunun beraberinde yaşanan yeni neslin eğitim sorunları, dernekleşme hareketleri, sığınma talepleri, vize politikası ve göç edilen ülkeler tarafından geri dönüşü özendiren politikaların uygulanması.
- 1990’lı yıllar: Yabancılar yasası, yabancı düşmanlığı, yabancılar ve kimlik tartışmaları dönemi.
- 2000 sonrası dönem: Çok kültürlülük ve entegrasyon üzerine tartışmalar.

Bu süreçler ayrıca göçün ortaya çıkışı ve nedenleri beraberinde birçok olgu yaratmıştır. Ülkemizden yurtdışına göçün tarihçesine bakıldığında yaklaşık yarım asırlık bir zaman diliminin getirmiş olduğu birtakım sorunlar ile ortaya çıkan yeni durumlar görülmektedir. Göçmen işçilerin zamanla kalıcı olmalarının anlaşılması, işçiler açısından bazı gereksinimleri (eğitim, kültür asimilasyonu, topluma entegre olma) ortaya çıkarırken toplum açısından da onların kalıcılığının kabullenememe durumlarını yaratmıştır.

Değerlendirme Soruları

1. Göç hareketlerinin nedenlerini yorumlayınız.
2. Yurtdışındaki vatandaşlarımıza yönelik kurum ve kuruluşlar hangileridir?
3. Yurtdışına göçün dönemlerini maddeler halinde anlatınız.
4. Kalıcı yerleşme döneminin göçmen işçiler adına yarattığı olumsuzlukları değerlendiriniz.

KAYNAKLAR

- Abadan, N. (1964). *Batı Almanya’daki Türk işçileri ve sorunları*. Ankara: DPT.
- Abadan Unat, N. (1975). *Akdeniz ülkelerinden yurt dışına işçi göçü*, *Göç ve Gelişme*, s. 1-5, Ankara: Ankara Üniversitesi SBF İskân ve Şehircilik Enstitüsü.
- Abadan Unat, N. (2006). *Bitmeyen göç konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Başçeri, E. Y. (1998). *Uluslararası göç, uluslararası politikada yeni alanlar, bakışlar*. İstanbul, Der Yayınları.
- Demircioğlu, A. M. (1983). *Federal Almanya’dan kesin dönüş yapan işçilerimizin sosyo-politik sorunları*, Sosyal Siyaset Konferansları, (s. 113-135).
- Deniz, O. (2009). *Uluslararası göçler ve Türkiye’ye yansımaları*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- DPT. (1979). Dördüncü beş yıllık kalkınma planı 1979-1983. Ankara: T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı.
- Genel, M, G. (2014). Almanya’ya giden ilk Türk işçi göçünün Türk basınındaki izdüşümü “Sirkeci Garı’ndan Munchen Hauptbahnhof’a”. *Selçuk İletişim*, 8 (3): 301-338.
- Gülsün, İ. (1974). *Sayılarla yurtdışındaki işçilerimiz ve sorunlarına ait istatistikler*. Ankara: İİBK.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentleşme ve kentsel değişim*, Bursa: Ekin Kitabevi.
- Şahin, B. (2010). *Almanya’daki Türkler*. Ankara: Phoenix Yayınları.
- Topuz, S. (1994). *Türkiye’den yurtdışına işçi göçü ve ikinci kuşak Türk işçi çocuklarının re-integrasyonu*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Tuna, O. (1968). İşçilerimizin yurda dönüş meseleleri. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 19, 351-372.
- Turan, K. (1999). *Almanya'da Türk olmak*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Tümtaş, M. S. ve Ö, Çelikkaleli. (2014). Kente göç sosyal dışlanmışlık ve ergenlerdeki psikolojik belirtileri, *Kent Çalışmaları* içinde s. 41-66, (Ed. Keçeli, A. ve Çelikoğlu, Ş). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.